

ТРАНСФОРМАЦІЯ МЕХАНІЗМІВ БАНКІВСЬКОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ ПІД ВПЛИВОМ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЗРОСТАННЯ КІБЕРРИЗИКІВ У ФІНАНСОВОМУ СЕКТОРІ

У тезах обґрунтовано сутність цифрової трансформації у сфері банківського регулювання як багатовимірного процесу інституційних, технологічних, управлінських і регуляторних змін, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості, адаптивності та кіберстійкості банківської системи. Акцентовано, що цифровізація фінансового сектору охоплює не лише впровадження дистанційного банкінгу, цифрової ідентифікації, відкритого банкінгу, API-рішень та FinTech-інструментів, а й модернізацію підходів до державного нагляду, управління ризиками та захисту критичної фінансової інфраструктури. Визначено зростання ролі держави та Національного банку України у формуванні безпечного цифрового фінансового середовища, встановленні вимог до інформаційної безпеки, кіберзахисту, прозорості та захисту даних. Підкреслено, що в умовах посилення кіберзагроз цифрова трансформація банківського регулювання має розглядатися як важлива передумова фінансової стабільності, довіри до банківської системи та стійкого розвитку цифрової економіки України.

Ключові слова: цифрова трансформація, державне регулювання, банківське регулювання, фінансовий сектор, публічне управління, Національний банк України, банківська система, кіберстійкість, кіберзахист, інформаційна безпека, цифрові фінансові послуги, банківський нагляд.

Цифрова трансформація у сфері банківського регулювання є закономірним етапом розвитку публічного управління фінансовим сектором в умовах стрімкого поширення цифрових технологій, зростання обсягів даних та ускладнення кіберризиків. У науковому розумінні цифрову трансформацію доцільно розглядати не лише як упровадження окремих інформаційних технологій, а як комплексну зміну підходів до організації діяльності, надання послуг, прийняття управлінських рішень, управління ризиками та взаємодії між державою, регулятором, фінансовими установами і споживачами. За підходами Світового банку, цифрова трансформація фінансових послуг змінює сам ланцюг створення вартості у фінансовому секторі, знижує трансакційні витрати, підвищує швидкість і доступність послуг та водночас формує нові регуляторні виклики [1].

У цьому контексті сутність цифрової трансформації полягає у переході від традиційної моделі функціонування банківської системи до моделі управління, заснованої на даних, в основі якої перебувають цифрові канали обслуговування, автоматизація процесів, платформні рішення, аналітика даних, дистанційна ідентифікація клієнтів і нові механізми нагляду. Цифрова трансформація у сфері банківського регулювання означає не лише технологічне оновлення банків, а й модернізацію регуляторних інструментів, процедур контролю та механізмів забезпечення фінансової стабільності [2]. З таких позицій її доцільно трактувати як багатовимірний процес інституційних, технологічних, управлінських і регуляторних змін, спрямованих на підвищення ефективності, прозорості, адаптивності та стійкості банківської системи..

Особливості прояву цифрової трансформації у фінансовому секторі визначаються високим рівнем технологічної залежності фінансових послуг, значною роллю інформаційних потоків, критичністю безперервності операцій та особливою чутливістю до питань довіри і безпеки. Практичними проявами такої трансформації є розвиток дистанційного банкінгу, цифрової ідентифікації клієнтів, електронних платіжних сервісів, використання API Application Programming Interface, упровадження відкритого банкінгу, розширення FinTech-екосистеми та поступовий перехід до більш інтегрованої цифрової фінансової інфраструктури. НБУ визначає відкритий банкінг як безпечний і структурований обмін даними між надавачами платіжних послуг через спеціалізовані інтерфейси за згодою користувача. Це свідчить про те, що цифровізація у фінансовому секторі охоплює не лише внутрішні банківські процеси, а й міжінституційну взаємодію на основі стандартизованого обміну даними [3].

В українських умовах цифрова трансформація фінансового сектору також проявляється через інтеграцію банківських послуг із цифровими державними сервісами. Зокрема, співпраця НБУ та Мінцифри щодо використання цифрових документів у застосунку «Дія» для ідентифікації особи в банках засвідчує формування нового типу

цифрового середовища, у якому державні електронні сервіси стають елементом фінансової інфраструктури [4]. Це означає, що цифровізація банківської сфери виходить за межі окремих фінансових установ і набуває ознак цілісної моделі цифрового публічного управління

Водночас цифрова трансформація породжує новий спектр ризиків, серед яких ключове місце посідають ризики інформаційної безпеки, кіберзахисту, витоку даних, збоїв критичної інфраструктури, залежності від зовнішніх ІТ-рішень і зростання системної вразливості через взаємопов'язаність цифрових платформ. У зв'язку з цим цифровізація у фінансовому секторі має розглядатися крізь призму балансу між інноваційністю, доступністю послуг, захистом прав споживачів і забезпеченням фінансової стабільності. Із підвищенням рівня цифровізації банківських процесів зростає значення кіберстійкості як передумови безперервного функціонування фінансової системи, що знаходить нормативне підтвердження у Постанові Національного банку України від 19.05.2021 № 43 «Про затвердження Положення про захист інформації та кіберзахист учасниками платіжного ринку» [5].

Саме з огляду на зростання зазначених ризиків особливого значення набуває роль держави та регулятора у формуванні безпечного цифрового середовища, що полягає у встановленні правил функціонування цифрового фінансового ринку, визначенні вимог до безпеки, прозорості та захисту даних, а також у створенні умов для інновацій без втрати контролю над системними ризиками. У цьому вимірі держава виконує не лише нормотворчу, а й координаційну, захисну та стимулюючу функції. НБУ, як центральний суб'єкт банківського регулювання, не обмежується наглядом за дотриманням норм, а формує стратегічні орієнтири розвитку фінансового сектору, серед яких сучасні фінансові послуги, інтеграція до ЄС та інституційна спроможність регуляторів [6].

Сучасне банківське регулювання дедалі більше пов'язується з використанням цифрових технологій самим регулятором. У міжнародній практиці це описується через поняття SupTech – використання технологій для вдосконалення наглядових процесів з боку наглядового органу, зокрема для збору даних, автоматизованої перевірки звітності, аналітики ризиків та виявлення аномалій. Такий підхід є важливим і для України, оскільки цифрова трансформація банківського регулювання означає не лише встановлення нових вимог до банків, а й перехід регулятора до більш проактивної, ризик-орієнтованої та технологічно посиленої моделі нагляду [2].

Актуальність посилення ролі регулятора підтверджується сучасними змінами нормативного поля України, які спрямовані на адаптацію фінансового сектору до умов цифрової трансформації та зростання кіберзагроз. Так, протягом 2025 році Національний банк України здійснив суттєве оновлення нормативно-правової бази у сфері інформаційної безпеки та кіберзахисту, що свідчить про перехід до більш системного та ризик-орієнтованого підходу у банківському регулюванні. Зокрема, було внесено зміни до чинних нормативних актів, спрямованих на посилення вимог до організації систем управління інформаційною безпекою, удосконалення процедур реагування на кіберінциденти та підвищення рівня захисту критичної фінансової інфраструктури.

Подальший розвиток нормативного забезпечення відбувся шляхом розширення регуляторного периметра кіберзахисту. Так, у грудні 2025 року Національний банк України затвердив окремі положення щодо організації заходів із забезпечення інформаційної безпеки та кіберзахисту надавачами фінансових послуг, поширивши відповідні вимоги не лише на банківські установи, а й на небанківський фінансовий сектор [7]. Такий підхід відображає сучасну тенденцію до формування комплексної моделі забезпечення кіберстійкості фінансового ринку, в якій усі учасники фінансової екосистеми розглядаються як взаємопов'язані елементи єдиної інфраструктури.

Зазначені зміни свідчать не лише про розширення регуляторного периметра кіберстійкості та перехід від вузького банківського підходу до комплексного бачення безпеки всього фінансового сектору, а й про трансформацію ролі регулятора від традиційного нагляду до активного формування стандартів безпеки цифрового фінансового середовища, а також про посилення інституційної спроможності держави у сфері управління кіберризиками. Це, у свою чергу, забезпечує підвищення довіри до фінансової системи та створює передумови для її стійкого функціонування в умовах цифровізації.

Отже, процеси цифрової трансформації у сфері банківського регулювання дають підстави розглядати її як багаторівневий процес, що охоплює технологічну модернізацію банків, трансформацію фінансових послуг, оновлення інструментів державного впливу та посилення кіберстійкості фінансових установ. У такій системі держава і регулятор виступають ключовими суб'єктами формування безпечного цифрового середовища, від якого залежить не лише ефективність банківського нагляду, а й довіра до фінансової системи загалом

References

1. Fintech and the Digital Transformation of Financial Services: Implications for Market Structure and Public Policy. (n.d.). (2022). *openknowledge.worldbank.org*. Retrieved from: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/c9c3bbb8-5ac2-5f6c-9b59-87bb003c5eea/content> [in English].
2. Broeders, D., & Prenio, J. (2018). Innovative technology in financial supervision (suptech) – the experience of early users. *FSI Insights on policy implementation*, 9, (pp. 1-26). Retrieved from: https://www.bis.org/fsi/publ/insights9.pdf?utm_source=chatgpt.com [in English].

3. Ofitsiyni sait «Natsionalnyi Bank Ukrainy» [Official website «National Bank of Ukraine»]. *bank.gov.ua*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/ua/payments/open-banking?utm_source [in Ukrainian].
4. NBU ta Mintsyfry spilno pratsiuiut nad tsyfrovizatsiieiu bankivskoi systemy Ukrainy [NBU and the Ministry of Digitalization are working together on the digitalization of the banking system of Ukraine]. (n.d.). (2020). *bank.gov.ua*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-ta-mintsifri-spilno-pratsyuyut-nad-tsifrovizatsiyeiu-bankivskoyi-sistemi-ukrayini?utm_source [in Ukrainian].
5. Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy Pro zatverdzhennia Polozhennia pro zakhyt informatsii ta kiberzakhyt uchashnykamy platizhnoho rynku vid 19.05.2021 No. 43 [Resolution of the National Bank of Ukraine On approval of the Regulation on information protection and cyber security by payment market participants dated 19.05.2021 No. 43]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0043500-21#Text> [in Ukrainian].
6. Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy [Strategy for the Development of the Financial Sector of Ukraine]. (n.d.). (2025). *bank.gov.ua*. Retrieved from: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy> [in Ukrainian].
7. Postanova Natsionalnoho banku Ukrainy Pro zatverdzhennia Zmin do deiakyykh normatyvno-pravovykh aktiv Natsionalnoho banku Ukrainy z pytan informatsiinoi bezpeky ta kiberzakhystu vid 25.02.2025 No. 24 [Resolution of the National Bank of Ukraine On approval of Amendments to some regulatory legal acts of the National Bank of Ukraine on information security and cyber protection of 25.02.2025 No. 24]. *bank.gov.ua*. Retrieved from: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25022025_24 [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2026.03.13.34

Liudmyla Antonova

TRANSFORMATION OF BANKING REGULATION MECHANISMS IN UKRAINE UNDER THE INFLUENCE OF DIGITIZATION AND GROWTH OF CYBERRISKS IN THE FINANCIAL SECTOR

The theses substantiate the essence of digital transformation in the field of banking regulation as a multidimensional process of institutional, technological, managerial and regulatory changes aimed at increasing the efficiency, transparency, adaptability and cyber resilience of the banking system. It is emphasized that the digitalization of the financial sector includes not only the implementation of remote banking, digital identification, open banking, API solutions and FinTech tools, but also the modernization of approaches to state supervision, risk management and protection of critical financial infrastructure. The growing role of the state and the National Bank of Ukraine in the formation of a secure digital financial environment, establishing requirements for information security, cyber protection, transparency and data protection is determined. It is emphasized that in the context of increasing cyber threats, the digital transformation of banking regulation should be considered an important prerequisite for financial stability, trust in the banking system and sustainable development of the digital economy of Ukraine.

Keywords: digital transformation, government regulation, banking regulation, financial sector, public administration, National Bank of Ukraine, banking system, cyber resilience, cyber protection, information security, digital financial services, banking supervision.

Відомості про автора / Information about the author

Людмила Антонова, доктор державного управління, професор, професор кафедри обліку і аудиту, Факультету економічних наук, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: antonovalv77@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2975-6453>.

Liudmyla Antonova, Doctor of Public Administration, Professor, Professor of the Department of Accounting and Auditing, Faculty of Economic Sciences, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: antonovalv77@gmail.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-2975-6453>.

© Л. Антонова

Стаття отримана редакцією 25.05.2026.